

ORTAOYUNU

Orta oyunu, çevresi izleyicilerle çevrili bir alan içinde oynanan, yazılı metne dayanmayan, içinde müzik, raks ve şarkı da bulunan doğaçlama bir oyundur. Orta oyunu adının geçtiği ilk belge 1834 tarihlidir. Daha eski kaynaklarda bu oyun; kol oyunu, meydan oyunu, taklit oyunu, zuhurî gibi adlarla anılmıştır.

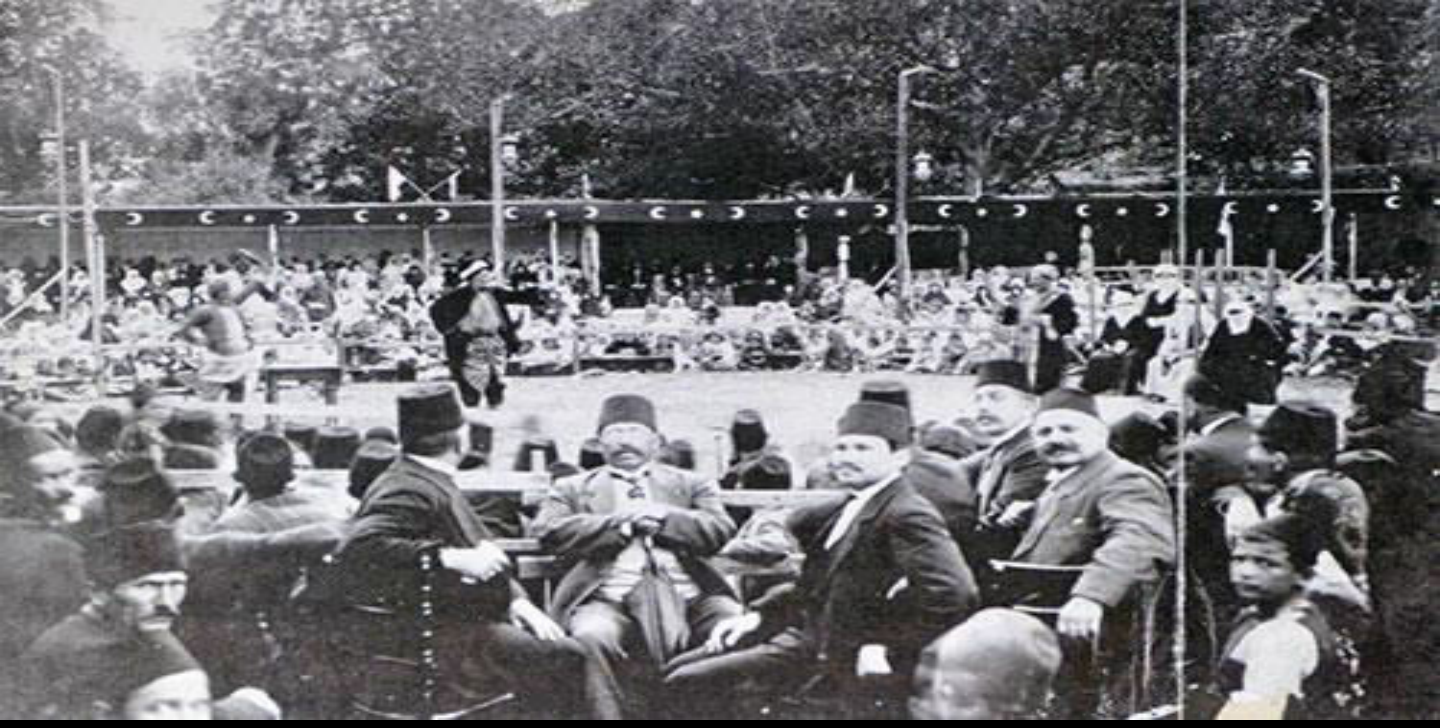
Orta oyunu, han ya da kahvehane gibi kapalı yerlerde de oynanmakla birlikte, genel olarak açık yerlerde ortada oynanan bir oyundur. Oyunun oynandığı yuvarlak ya da oval alana palanga denir. Oyunun dekoru; yeni dünya denilen bezsiz bir paravandan ve dükkân denilen iki katlı bir kafesten oluşur. Yeni dünya ev olarak, dükkân da iş yeri olarak kullanılır. Dükkânda bir tezgâh, birkaç hasır iskemle bulunur.

Orta oyununun kişileri ve fasılları Karagöz oyunuyla büyük oranda benzerlik gösterir. Oyunun en önemli iki kişisi Kavuklu ile Pişekâr'dır. Kavuklu, Karagöz oyunundaki Karagöz'ün karşılığı, Pişekâr da Hacivat'ın karşılığıdır. Orta oyununda da gülmece ögesi, Karagöz oyunundaki gibi, yanlış anlamalara, nüktelere ve gülünç hareketlere dayanır. Oyunda çeşitli mesleklerden, yörelerden, uluslardan insanların meslekî ve yöresel özellikleri, ağızları taklit edilir. Bunlar arasında Arap, Acem, Kastamonulu, Kayserili, Kürt, Frenk, Laz, Yahudi, Ermeni vb. sayılabilir. Orta oyununda kadın rolünü oynayan kadın kılığına girmiş erkeğe Zenne denir.

Kavuklu Hamdi ile Pişekâr Küçük İsmail Efendi,
orta oyununun önemli ustaları sayılır.

Orta Oyununun Bölümleri:

Mukaddime (Giriş): Zurnacı, Pişekâr havası çalar. Pişekâr çıkar ve izleyiciyi selâmladıktan sonra zurnacıyla konuşur. Bu konuşmada, oynanacak oyunun adı bildirilir. Daha sonra zurnacı Kavuklu havasını çalar. Kavuklu ile Kavuklu arkası oyun alanına girer. Kavuklu ile Kavuklu arkası arasında kısa bir konuşma geçer. Sonra bu kişiler birden Pişekâr'ı görüp korkarlar ve korkudan birbirlerinin üstüne düşerler. Bazı oyunlarda zenne takımı ve Çelebi'nin daha önce çıkıp Pişekar'la konuştukları bir sahne de vardır.

Muhavere (Söyleşme): Bu bölüm Kavuklu ile Pişekâr'ın birbirleriyle tanışık çıktıkları tanışma konuşmasıyla başlar. Kavuklu ile Pişekâr'ın birbirinin sözlerini ters anlamaları bir gülmece oluşturur ki buna arzbâr denir. Arzbârdan sonra tekerleme başlar. Tekerlemede Kavuklu, başından geçen olağan dışı bir olayı Pişekâr'a anlatır. Pişekâr da bunu gerçekmiş gibi dinler, sonunda bunun düş olduğu anlaşılır.

Fasıl (Oyun): Oyunun asıl bölümü, belli bir olayın canlandırıldığı fasıl bölümüdür. Orta oyunu fasılları genellikle iki paralel olay dizisinde gelişir. Dükkân dekorunda gelişen olaylarda genellikle Kavuklu bir iş arar. Pişekâr'ın ona iş bulmasıyla olaylar gelişir. Dükkâna gelip giden çeşitli müşterilerle ilgili oyunlar da vardır. İkinci olaylar dizisi yeni dünya denilen ev dekorunda geçer. Zenne takımının, Pişekâr aracılığıyla ev araması ve bir eve yerleşmesi biçiminde olaylar gelişir.

Bitiş: Oyunun son bölümüdür. Pişekâr, izleyicilerden özür dileyerek gelecek oyunun adını ve yerini bildirir. Oyunu kapatır.

Geleneksel Türk halk tiyatrosunun önemli seyirliklerinden olan orta oyununun başlıcalar şunlardır: Mahalle Baskını, Terzi Oyunu, Yazıcı Oyunu, Büyücü Hoca. Fotoğrafçı, Hamam, Tahir ile Zühre, Kale Oyunu, Pazarcılar, Çeşme, Gözlemeci. Çifte Hamamlar, Kunduracı, Eskici Abdi.

